

EUROPA NA KORČULI

Život migranta u Veloj Luci

Maja Haraminčić Cebalo, Žrnovo
maja.cebalo@dad.hr

Spisateljica P.D. James jednom je rekla: *Djetetu je svaki otok – otok s blagom*. No kako na otoke gledaju odrasli? U mislima ih povezujemo s plažom, morem, suncem, godišnjim odmorom i manjkom briga. Nije tajna da kontinentalci jedva čekaju tih 10 dana godišnjeg i planiraju ih mjesecima unaprijed ili da svaki slobodan vikend žele provesti na moru. Žude za otokom, za opuštenim načinom života, no kad tih par dana prođe svi se vraćaju u svoje svakodnevnice i živote daleko od otoka. Iako se otoci povezuju s ugodnim mislima i osjećajima, ipak već desetljećima bilježe manjak stanovništva, moglo bi se čak reći da je odseljavanje tradicija otoka.

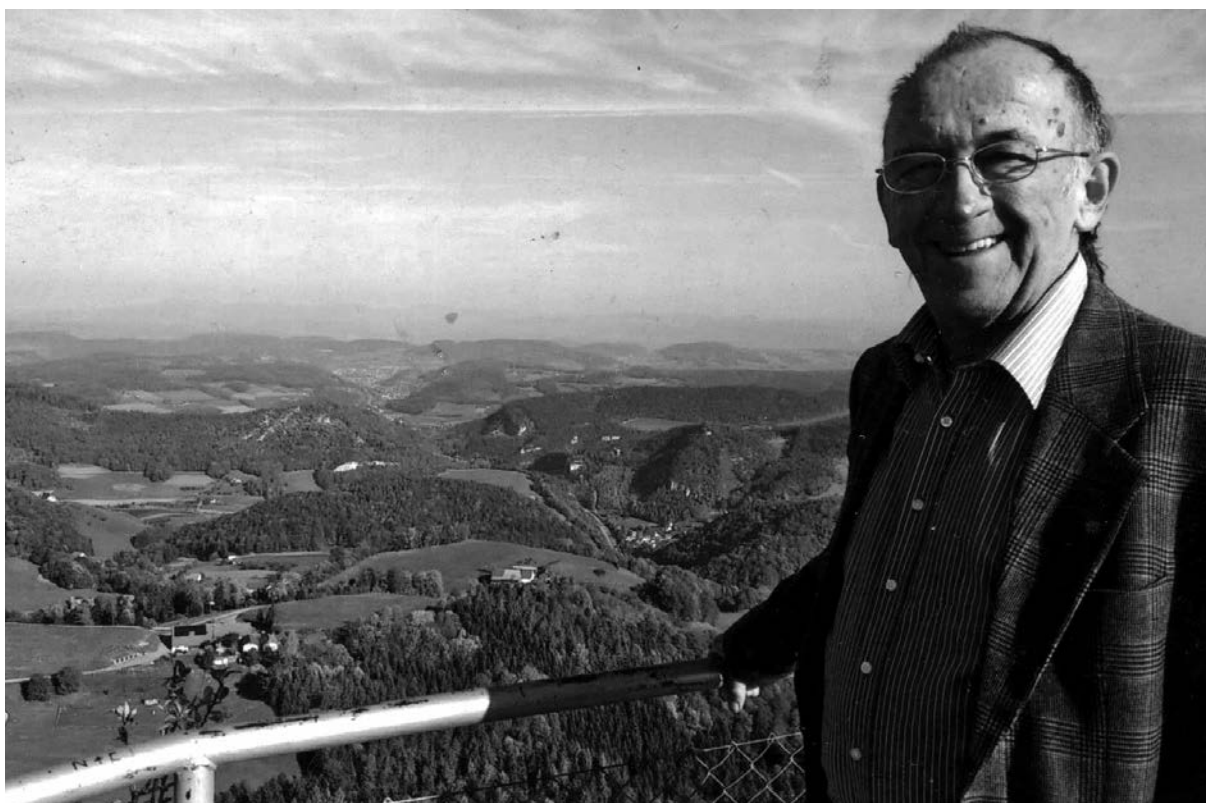
Korčula, drugi najnaseljeniji otok u Lijepoj Našoj, nije iznimka. Taj trend smanjivanja stanovništva nije samo pretpostavka ili pokušaj zastrašivanja. Prema popisu stanovništva iz 2011. godine Korčula ima 15.522 stanovnika (2001. bilo ih je 16.182). Taj značajni pad broja stanovnika nije nešto što bi se trebalo tako olako prihvatiti. Vlada i lokalne vlasti često govore da žele poboljšati kvalitetu života na otocima, olakšati ljudima povratak otvaranjem radnih mjesta, vrtića itd. No, uspijeva li im to? Ljudi se ne vraćaju na otok, ostaju u mjestima studiranja ili traže sreću sad već i izvan hrvatskih granica.

Gledajući sve te podatke, slušajući priče o napuštanjima otoka, o lošim infrastrukturama, premalo kulturnog sadržaja, nemogućnosti obrazovanja i ostalim problemima koji se već tradicionalno povezuju sa životom na otoku ne možemo se ne upitati – zašto bi itko migrirao na otok? Zašto bi svoj lagodni život neovisan o plovidbenom redu zamijenio granicama otoka s kojeg ne možeš ni otići baš u trenutku kad poželiš?

I sama sam migrant, unutarnji doduše, no to ne mijenja činjenicu da sam se svojevremeno doselila na otok. Udala sam se i odlučila živjeti ovdje sa suprugom, imala sam i više nego dobar razlog da se doselim, no znala sam da to nije jedini slučaj. Kroz razgovor s drugim stanovnicima Korčule sve se češće spominjao pojam doseljenik. To me zainteresiralo i odlučila sam se uključiti u projekt koji se bavi migrantima.

*Slušajući priče o
napuštanjima otoka, o
lošim infrastrukturama,
premalo kulturnog sadržaja,
nemogućnosti obrazovanja...
ne možemo se ne upitati –
zašto bi itko migrirao na otok?
Zašto bi svoj lagodni život
neovisan o plovidbenom redu
zamijenio granicama otoka s
kojeg ne možeš ni otići baš u
trenutku kad poželiš?*

Europeana.eu je digitalna platforma koja pomaže u očuvanju kulturne baštine. Projekt nastao 2008., a aktiviran za javnost 2010., na svojim stranicama nudi mogućnosti istraživanja raznih zbirki s temama: umjetnost, moda, karte, glazba,

Jakob Leo Baumgartner u svojoj domovini Švicarskoj koju je 2004. zamijenio otokom Korčulom, foto: Ruth Brönnimann (2018.)

sport... Jedan od njihovih projekata je i „European Migration“ – projekt koji želi prikupiti priče migranata. Sudjelovanje u projektu sam vidjela kao dodatnu zanimljivost vrijednu istraživanja – ne samo da postoje ljudi koji su iz razvijenijih zemalja Europe odlučili doseliti u malu Hrvatsku, već su onda umjesto većih i razvijenijih gradova poput Zagreba, Splita ili Dubrovnika izabrali otok, i to ne Krk – povezan mostom, već Korčulu.

Otoci su oduvijek imali neku negativnu konotaciju, mjesta s kojih ljudi odlaze, traže bolje poslove, ostaju u mjestima studiranja... Možda stranci to ne znaju? Neki razlog mora biti, jer uz stalni trend odseljavanja s otoka na Korčuli postoji sad već znatan broj ljudi koji su ciljano došli živjeti na otok. Prema zadnjem popisu stanovništva na otoku je prijavljeno preko 340 stranaca. Taj se broj odnosi samo na migrante iz drugih zemalja koji su svoje domovine zamijenili za otok Korčulu. Možemo pretpostaviti da je taj broj sada 2019. godine, još i veći jer smo pristupanjem Europskoj uniji 2013. godine postali dijelom zajedničkog europskog prostora koji nudi nove mogućnosti: slobodu kretanja i prijenos

raznih prava te na taj način strancima olakšava odluku o promjeni okoline i načina života.

U glavi su mi se rojila pitanja – zašto bi itko tko nije vezan rodbinskim ili bračnim vezama, došao živjeti na otok? Za svaki otok se kaže da je to jedna posebna zajednica, društvo za sebe. Može li onda u jednoj takvoj zatvorenoj zajednici, gdje svi o svima sve znaju i sve ih zanima, opstati jedan stranac? Netko tko nije „naš“? Hoće li se društvo urotiti protiv njega jer se preziva drugačije ili će pokazati samilost i pomoći mu s prilagodbom? Kako će se nositi sa znanjem jezika? Hrvatski sa svojih 7 padeža i nije među najlakšim jezicima za učenje. Kako će gledati na visoku socijalnu kontrolu koja je u malim mjestima jednostavno neizbježna pojava?

U 2 mjeseca rada na projektu razgovarala sam s 24 migranta – od toga 4 unutarnja, dok je ostatak migrirao iz drugih zemalja. Njihove priče bile su različite, neke nadahnjujuće, neke i tužne, no nadasve zanimljive. Susrela sam ljude koji su migrirali unutar Hrvatske, oni koji su došli iz okolnih zemalja i izabrali Korčulu za svoj buduću dom, kao i s pojedincima koji su ipak prešli malo dalji put. Ne

Jakob izrađuje suvenire i pribor za jelo od raznih vrsta drveta,
foto: Maja Haraminčić Cebalo

Nakon više dolazaka shvatio je da je to ono što želi - tražio je život koji će biti drugačiji, bolji i ispunjeniji... Iako sad nema nikakve dvojbe i sretno konstatira da je njegova najbolja odluka bila ta o selidbi, put do statusa stanovnika Vele Luke nije bio lak.

nužno put mjeren kilometrima, iako ima i takvih, već preprekama i životnim izborima na koje su na tom putu nailazili. Svaka priča bila je zanimljiva na svoj način jer sam dobila uvid u mnoge uspomene i sjećanja, ali i odluke koje u većini slučajeva i nije bilo baš lako donijeti.

Priča Jakoba Baumgartnera jedna je takva priča. Jakob, rođeni Švicarac, odmah će vam reći da je Vela Luka njegov dom. I zaista, sve u njegovoj okolini, u njegovom životu i osjećajima pokazuje

da je to istina. Rođen je 1950. u Švicarskoj gdje je proveo cijeli život. Djetinjstvo, obrazovanje, obitelj, karijera... sve ga je vezalo uz Švicarsku, no sam priznaje da su mu krutost stanovništva, čvrsti zakoni i stresan način života smetali te se više puta ulovio razmišljajući „Što radim u ovoj Švicarskoj?“

Njegov prvi susret s Velom Lukom bio je, kao i mnogima, povezan s godišnjim odmorom. Nakon više dolazaka shvatio je da je to ono što želi - tražio je život koji će biti drugačiji od onog koji je vodio te je migraciju na otok zamišljao kao put u bolji i ispunjeniji život. U Veloj Luci to je i ostvario. Iako sad nema nikakve dvojbe i sretno konstatira da je njegova najbolja odluka bila ta o selidbi, put do statusa stanovnika Vele Luke nije bio lak.

Jakob je s tadašnjom partnericom doselio 2004. godine, a s obzirom da je Hrvatska tada bila daleko od članstva u Europskoj Uniji, na svakom su kutu nailazili na probleme vezane uz početak života na otoku. Gomile formulara i ispitivanja na policiji, bankovni izvadci, instrukcije iz hrvatskog, potraga za smještajem koji će postati potencijalni dom i promjena zanimanja – svaka stavka sa sobom

je nosila određene probleme koji se u niti jednom slučaju nisu riješili bez barem male odgode.

Pronašli su kuću u Veloj Luci i krenuli s preuređenjem. Jakob je u Švicarskoj radio u zdravstvenom sektoru i iako je imao dovoljno ušteđevine za obnovu i uređenje kuće, želio je pronaći neki posao kojim će se baviti u Hrvatskoj, kako bi uopće mogao dobiti potrebne papire. No, s čim se stranac na otoku može baviti? Nije lako naći posao bez poznavanja jezika, tako da je to prva stanica na poslovnom putu. Jakob je išao na instrukcije i dobro napredovao, te je njegov hrvatski danas zaista izvrstan. Migranti na otoku najčešće započinju neki vlastiti posao koji je često povezan s turizmom. Poznavanje stranog jezika i veze u domovini olakšavaju početak posla i osiguravaju prve korisnike. Jakob se odlučio za turizam te je osnovao agenciju koja se bavila robinzonskim turizmom. Iako agencija više ne posluje, uz Jakobov život i odrastanje na selu u Švicarskoj samo je doprinijela njegovoj ljubavi prema prirodi koju i danas njeguje. Nakon 2 i pol godine života u Veloj Luci, pojavili su se novi problemi. Jakobova partnerica nije se mogla naviknuti na život ovdje te je odselila natrag u Švicarsku. Kako on sam kaže, nije bila spremna prihvatiti Vela Luku kao svoj dom. Kroz razgovor s migrantima uvidjela sam koliko bitnu stavku u njihovoj asimilaciji na život na otoku čini poznavanje jezika. Jezik, materinji ili ne, ima za većinu ljudi identitetsko značenje, a ujedno je i pokazatelj njihove integracije i statusa u novom društvu. S obzirom da njegova partnerica nije znala strane jezike, proces prilagodbe bio joj je dodatno otežan. Ako uzmemo u obzir i činjenicu da je imala izražen feministički stav možemo pretpostaviti da joj se bilo teško uklopiti u otočko, još uvijek patrijarhalno društvo. Naravno, postoji mogućnost da nije ni željela pokušati, ne samo zbog stavova, već i zbog socijalne kontrole koja je u manjim mjestima izrazito jaka, a stranci i nisu navikli da svatko zna kamo tko ide, što će biti za ručak i tko se s kim „pokarao“. Vela Luka ju jednostavno nije privukla na isti način kao i Jakoba. Održavanje veze na daljinu teško je, i psihički i financijski, posebno kad se radi o putovanju preko 1000 km, tako da je nakon nekog vremena Jakobu postavljen ultimatum: ili Švicarska ili Vela Luka. Znamo što je odlučio, tako da mogu reći da Jakobu Vela Luka ne predstavlja prvu, već pravu ljubav.

Zadovoljan je svojim životom u Luci. Bavi se maslinama, izrađuje predmete od raznih vrsta

drva, provodi dane s prijateljima, radi u vrtu koji mu priskrbuje većinu namirnica... i sretan je. Takav stav nije došao sam od sebe – psihološka obrazovanja kroz život i rad na vlastitom razvoju pomogli su mu da se bolje uklopi u otočki mentalitet – da shvati i prihvati razlike i stavove na način na koji ih netko drugi možda ne bi shvatio. Sve polazi od nas samih, kaže Jakob, a u to sam se kroz svoj projekt mogla i uvjeriti. Ljudi koji su nezadovoljni životom na otoku uglavnom su nezadovoljni SVOJIM životom te im je lakše pronaći druge stvari koje ne valjaju te traže prvu priliku da se žale na sve što mogu.

Zadovoljan je svojim životom u Luci. Bavi se maslinama, izrađuje predmete od raznih vrsta drva, provodi dane s prijateljima, radi u vrtu koji mu priskrbuje većinu namirnica... i sretan je... ne razmišlja o napuštanju Vele Luke.

Jakob uopće ne razmišlja o napuštanju Vele Luke. Stvorio je život kakav je želio, zadovoljan je putem koji njegov život ide, putem koji je sam raščistio i utabao. Završetak Jakobove priče sličan je onima ostalih migranata, a u njihovom središtu stoji sreća zbog odluke o selidbi i zadovoljstvo životom na otoku Korčuli. To me opet vraća na početak ove priče o migrantima – kako je moguće da oni vide sve blagodati koje mi ne vidimo? Kako su oni uspjeli pronaći nešto što ih je dovelo na otok, a ne kao mnoge otočane otjeralo s njega? Možda nam za održavanje i povećanje broja stanovnika na Korčuli ne treba više trajektnih veza s Orebićem ili još jedna ambulanta. Možda je tajna puno jednostavnija i svi bi trebali pogledati svoj život i okruženje očima migranta, vidjeti ljepote i mogućnosti koje su nam možda skrivene zbog vlastitog bijesa ili trenutne nesreće. Da vidimo ljepotu otoka, mogućnosti koje on pruža, sigurnost djece i sve dobrobiti za njihov razvoj, mogućnosti razvoja poduzetništva i obrazovanje, sigurno bi rjeđe pomišljali na odlazak s istog. Ne kaže se bez veze: *Svatko je kovač svoje sreće*. Potrudimo se da ju stvorimo ovdje.